Vihreä liitto r.p., lausunto 21.11.2022

Asia: **Valtioneuvoston kirjelmä U 64/2022** eduskunnalle Euroopan parlamentin päätöslauselmasta EU:n vaalisäädöksen uudistamiseksi

Vihreä liitto kiittää suurta valiokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston U-kirjelmästä koskien EU:n vaalisäädöksen uudistamista. Valtioneuvoston kannasta poiketen Vihreä liitto kannattaa Euroopan parlamentin päätöslauselmaan sisältyvää esitystä yleiseurooppalaisesta vaalipiiristä ja siihen sisältyvästä nk. kärkiehdokasmenettelystä.

Eurooppalaisen demokratian vahvistaminen on tärkeä tavoite, jonka edistämiseksi on tarkasteltava uudelleen myös niitä mekanismeja, joilla eurooppalaisten kansalaisten edustus Euroopan unionissa toteutuu ja joilla merkittävää poliittista valtaa käyttävän Euroopan komission puheenjohtajan valinta toteutetaan. Hiljattain päättyneen konferenssin Euroopan tulevaisuudesta johtopäätökset tukevat myös sitä, että Euroopan unionin kansalaisilla on laajasti halua vahvistaa Euroopan unionin demokraattista edustavuutta ja legitimiteettiä. Euroopan tulevaisuuskonferenssi on lupaava kokeilu, jonka onnistumiseksi vaaditaan kansalaisten aitoa kuuntelemista ja sitä, että tulokset viedään myös käytäntöön.

Vihreä liitto kannattaa esitystä yleiseurooppalaisesta vaalipiiristä ja siihen sisältyvästä kärkiehdokasmenettelystä. Tämän hetkinen vaalijärjestelmä ei mahdollista aidosti eurooppalaista keskustelua. Vaalit muodostuvat 27 erillisestä kansallisesta vaalista ja kampanjat keskittyvät kansallisen tason asioihin, joilla ei usein ole roolia parlamentin päätöksenteossa. Yhteiseurooppalaisten vaalilistojen käyttöönotto mahdollistaa aidosti eurooppalaisen kampanjan ja tilan poliittiselle keskustelulle. Komission puheenjohtajan valinnan kytkeminen europarlamenttivaalien tulokseen vahvistaisi komission demokraattista vastuuta antamalla kansalaisille mahdollisuuden vaaleilla vaikuttaa tulevan komission poliittiseen suuntaan.

Mikäli esitys tulee hyväksytyksi, on erittäin tärkeää varmistaa kahden eri äänen käyttämisen selkeys vaalilainsäädännöllä, kansalaisille tarjottavalla informaatiolla ja vaalitoimituksen järjestelyillä. Muutos suomalaiseen vaalijärjestelmään olisi suuri vaaleissa täytettävästä vaalilipusta lähtien ja demokratian toteutumisen kannalta on tärkeää, että vaalitoimitus on kansalaisille mahdollisimman yksiselitteinen. Sikäli kun yleiseurooppalaisessa vaalipiirissä käytettäisiin Suomen vaalijärjestelmästä poikkeavaa suljettua listaa, on tärkeää huolehtia siitä, että eri tavoin käyttäytyvät samassa äänestyksessä käytettävät vaalijärjestelmät ovat kansalaisille selkeät.

Vihreä liitto yhtyy valtioneuvoston kantaan europarlamenttivaalien vaalipäivän osalta. Vaalipäivän siirtyminen sunnuntaipäivältä vaikuttaisi todennäköisesti kielteisesti sekä vaalilautakuntien rekrytointiin että äänestysaktiivisuuteen vaalipäivänä, eikä Eurooppa-päivänä pidettävän vaalin symbolinen arvo ole riittävä peruste vaikeuttaa vaalien toteuttamista. Valtioneuvoston tavoin Vihreä liitto katsoo, ettei päätöslauselmaan sisältyvä esitys vaalikampanjoiden rajoittamisesta kahdeksaan viikkoon ennen vaalipäivää ole kannatettava. Lisäksi päätöslauselman artiklassa 8 esitettyyn mahdollisuuteen jäsenmaiden ottaa käyttöön internetin välityksellä tapahtuva äänestäminen tulee Vihreän liiton näkökulmasta suhtautua erittäin suurella varauksella; vaalien luotettavuuden, läpinäkyvyyden

ja vaalisalaisuuden takaaminen tällaisilla vaalijärjestelyillä on käytännössä mahdotonta ja nettiäänestäminen olisi erittäin altista ulkoiselle vaalivaikuttamiselle.

Vihreä liitto kannattaa esitykseen sisältyvää äänioikeusiän laskemista 16 ikävuoteen.

Lausunnon on hyväksynyt puoluesihteeri Veli Liikanen.